

# ХЪРБЪРТ УЕЛС СЪН ЗА АРМАГЕДОН

Превод от английски: Борис Миндов, —

[chitanka.info](http://chitanka.info)

# СЪН ЗА АРМАГЕДОН<sup>[0]</sup>

Човекът с бледото лице се качи във вагона при Ръгби. Той вървеше бавно, въпреки че носачът го подканяше да бърза, и дори когато беше още на перона, забелязах колко зле изглежда. Той се тръшна с въздишка в ъгъла срещу мен, опита се криво-ляво да нагласи пътническия си шал и застана неподвижен, с безизразно вторачени очи. След малко усещането, че го наблюдавам, го раздвижи, вдигна очи към мен и протегна вяло ръка да вземе вестника си. После отново погледна към мен.

Аз се престорих, че чета. Страхувах се да не би неволно да съм го смутил, но след миг с изненада го чух да говори.

— Извинете? — казах.

— Тая книга — повтори той, сочейки с кокалест пръст — е за сънищата.

— Очевидно — отговорих аз, защото това беше „Сънни състояния“ на Фортнъм-Роскоу и заглавието се виждаше от корицата.

Известно време той мълча, сякаш търсеше думи.

— Да — произнесе най-после, — но не говорят нищо.

За секунда не можах да разбера какво иска да каже.

— Не знаят — добави той.

Взрях се малко по-внимателно в лицето му.

— Има сънища — рекох — и сънища.

Тази сентенция никога не оспорвам.

— Предполагам... — той се поколеба. — Сънувате ли изобщо? Имам пред вид живи сънища.

— Аз сънувам много малко — отвърнах. — Едва ли имам три живи съновидения на година.

— Аха! — промърмори той и за момент като че ли се зае да събере мислите си.

— Сънищата ви не се ли смесват със спомените ви? — запита внезапно. Не изпадате ли в двоумение: случи ли се това, или не?

— Рядко. Само от време на време моментно двоумение. Предполагам, че малцина се двоумят.

— Казва ли *той*... — човекът посочи книгата.

— Казва, че се случвало понякога, и дава обичайното обяснение за силата на впечатлението и тъй нататък, за да докаже защо не бе случва като правило. Предполагам, че знаете нещичко за тези теории...

— Много малко... зная само, че са погрешни.

Съсхрената му ръка си поигра известно време с каишката на прозореца. Аз се готвех да продължа четенето и изглежда, че това предизвика следващата му забележка. Той се наклони напред, като че искаше да ме докосне.

— Не съществува ли така наречено последователно сънуване... което продължава нощ след нощ?

— Мисля, че има нещо подобно. В повечето книги по душевни заболявания са отбелязани такива случаи.

— Душевни заболявания! Да. Не се съмнявам, че са отбелязани такива случаи. Тъкмо там им е мястото. Но аз имам пред вид... — Той погледна костеливите си пръсти. — Всякога ли е сънуване това? И изобщо сънуване ли е? Или нещо друго? Дали не е нещо друго?

Ако лицето му не беше изопнато от тревога, щях да го срежа да не ми додява повече с бръцолевенето си. Сега си спомням погледа на угасналите му очи и зачервените клепачи — сигурно познавате тоя поглед.

— Не мислете, че просто споря за някакво убеждение — каза той. — Това нещо ще ме умори.

— Сънищата ли?

— Ако го наречете сънища. Нощ след нощ. Живи! Толкова живи... че това — той посочи пейзажа, който се плъзгаше покрай прозореца — изглежда нереално в сравнение с тях! Просто не мога да си спомня кой съм аз, с какво се занимавам...

Той помълча.

— Дори сега...

— Сънят ви е винаги един и същ... това ли имате пред вид? — запитах аз.

— Той свърши.

— Какво искате да кажете?

— Аз умрях.

— Умряхте ли?

— Смазан и убит, и това, което бях в тоя сън, сега е мъртво. Мъртво завинаги. Сънувах, че съм друг човек, знаете, че живея в друга част на света и в друго време. Сънувах това всяка нощ. Всяка нощ се събуждах в тоя друг живот. Нови гледки и нови събития... докато се случи последното...

— Когато умряхте ли?

— Когато умрях.

— А след това...

— Нищо — каза той. — Слава богу! Това беше краят на съня...

Явно ми предстоеше да чуя този сън. Пък и в края на краищата разполагах с един час, денят бързо угасваше, а Фортнъм-Роскоу ме отегчаваше.

— Живели сте в друго време — повторих аз. — Искате да кажете, в някаква друга епоха?

— Да.

— В миналото?

— Не, в бъдещето... бъдещето.

Например в три хилядна година?

— Не знам коя година беше. Всъщност знаех, когато бях заспал, когато сънувах, но не и сега... не сега, когато съм буден. Много неща съм забравил, откакто се пробудих от тези сънища, при все че ги знаех по времето, когато... струва ми се, сънувах. Назовавах я годината другояче, не както я наричаме ние... Как беше? — Той сложи длан на челото си. — Не, забравих.

Седеше и се усмихваше слабо. За миг се уплаших, че се е отказал да ми разправя съня си. По принцип мразя хора, които разказват сънищата си, но тук случаят беше друг. Дори предложих помощта си.

— Когато започна... — подхванах.

— Още отначало сънят ми беше жив. Като че се събуждах внезапно в него. И интересното е, че в сънищата, за които става дума, никога не си спомнях този живот, който живея сега. Може би... Но искам да ви разкажа какво става, когато се мъча да си спомня всичко това. Нямам никакъв ясен спомен до момента, когато се видях седнал в нещо като покрита веранда, гледаща към морето. Бях задрямал и

изведнъж се събудих... освежен и бодър... и вече не сънувах... защото момичето бе престанало да ми вее с ветрилото си.

— Момичето ли?

— Да, момичето. Не ме прекъсвайте, защото ще ме объркате.

Непознатият се спря внезапно.

— Нали не ме мислите за луд? — запита той.

— Не — отговорих аз, — вие сте сънували. Разкажете ми съня си.

— Както казах, събудих се, понеже момичето бе престанало да ми вее. Не се учудих, като се видях там, а и нищо друго не ме учудваше, разбирате ли. Не чувствавах, че съм попаднал внезапно там. Просто продължавах от този момент нататък. Споменът, който имах за този живот, живота в този деветнайсети век, със събуждането ми избледня, изчезна като сън. Аз знаех всичко за себе си, знаех, че вече не се казвам Купър, а Хедон, и всичко за положението си в света. Когато се събудих, забравих много неща... липсва връзка... но всичко тогава беше напълно ясно и реално.

Той се подвоуми отново, като се улови за каишката на прозореца, издаде лицето си напред и ме загледа умолително.

— Това ви се струва глупост, нали?

— Не, не! — извиках аз. — Продължавайте. Опишете ми тази веранда.

— Всъщност не беше веранда... не зная как да я нарека. Гледаше на юг. Беше малка. Намираще се изцяло в сянка, с изключение на един полукръг над верандата, през който се виждаше небето, морето и ъгълчето, където стоеше девойката. Аз бях на кушетка — метална кушетка със светли раирани възглавнички, — а девойката се бе навела от балкона гърбом към мен. Светлината на изгрева падаше на ухото и бузата ѝ. Изящната бяла шия, сгушените до нея малки къдрици и бялото рамо бяха огрени от слънцето, а цялата грация на тялото ѝ се намираще в хладната синя сянка. Тя беше облечена... как да опиша облеклото ѝ? То бе широко и надиплено. И както стоеше така с цял ръст пред мен, си мислех колко е красива и привлекателна, сякаш никога преди не бях я виждал. А когато най-последно въздъхнах и се привдигнах на ръка, тя обърна лицето си към мен...

Той се спря.

— Петдесет и три години съм живял в този свят. Имам майка, сестри, приятели, жена и дъщеря — зная лицата на всички, изражението им. Но лицето на това момиче... е много по-реално за мен. Мога да си го спомня така живо, като че го виждам отново... бих могъл да го скицирам, да го нарисувам с бои. И все пак...

Той се спря, но аз не казах нищо.

— То представляваше лице на сън... лице на сън. Тя беше красива. Не с оная страшна, студена красота, пред която благоговееш, като красота на светица, нито пък с оная красота, която събужда пламенни страсти, а нещо лъчезарно, сладки устни, които се смекчават в усмивка, и сериозни сиви очи. И се движеше грациозно, като че у нея бяха събрани всички приятни и изящни неща...

Той се спря и наведе тъжното си лице. После вдигна очи към мен и продължи, без да се опитва повече да крие пълната си вяра в истинността на своя разказ.

— Разбирате ли, заради нея аз се отказах от плановете и амбициите си, отказах се от всичко, за което бях работил и мечтал. Там, на север, аз бях господар, с влияние, състояние и голямо име, но всичко това ми се струваше нищо в сравнение с нея. Бях дошъл с нея на това място, в този град на жизнерадостните наслади, изоставил всички тия неща на разруха и опустошение, само и само да спася поне частица от живота си. Докато бях влюбен в нея, преди да разбере, че тя има някакви чувства към мен, преди да си въобрази, че тя ще се реши... че тя ще се реши... целият мой живот ми се струваше безсмислен и празен, разбит на пух и прах. Той наистина беше разбит на пух и прах. Нощ след нощ и дълги дни бях копнял и жадувал... душата ми се бе блъскала в забраненото!

Но невъзможно е човек да опише другиму тия неща. Тук има чувство, отсянка, светлина, която блясва и изчезва. Само че когато се яви, всичко се променя, всичко. Въпросът е там, че аз избягах и ги оставих да се оправят сами.

— Кои сте оставили? — запитах озадачен.

— Ония там, на север. Разбирате ли... в този сън поне... бях голям човек, човек, комуто хората се доверяват, около когото се сплотяват. Милиони хора, които никога не ме бяха виждали, бяха готови на всякакви дела и рискове поради вярата си в мен. Аз играех от години тази игра, тази голяма, трудна игра, тази тъмна, чудовищна

политическа игра сред интриги и предателства, речи и вълнения. Това беше един огромен размирен свят и на края аз успях да взема надмощие над Бандата — знайте, че се казваше Бандата, — да постигна нещо като компромис между коварни кроежи, долни амбиции, колосални публични емоционални глупости и празни лозунги — Бандата, която от дълги години разбунваше и заслепяваше света, а през това време той се плъзгаше, плъзгаше към невъобразима катастрофа. Но едва ли ще разберете отсенките и усложненията на годината — година еди-коя си в бъдеще. Аз преживявах всичко това — до най-малката подробност — в съня си. Изглежда, че съм го сънувал, преди да се събудя, и чезнещите контури на някакво странно ново събитие, което си представях, още ми се мержелееха, когато разтърках очи. То беше някаква нечиста работа, която ме караше да благодаря на бога, че виждам слънчевата светлина. Изправих се седешком на кушетката и се загледах в жената, изпълнен с радост — радост, че съм избягал навреме от цялата тази врява, от това безумие и насилие. В края на краищата, мислех си аз, това е животът — любов и красота, копнеж и наслада; не заслужават ли те всички тия гибелни борби за съмнителни, непостижими цели? И се упреквах, че съм се стремил някога към водачество, вместо да посветя живота си на любовта. Но, от друга страна, разсъждавах аз, ако не бях прекарал младостта си в строгост и въздържаност, можеше да се похабя по суетни и недостойни жени. При тази мисъл цялото ми същество се пропи с обич и нежност към скъпата ми любима, към скъпата ми обожаема, която най-последно бе дошла и ме бе принудила — принудила с неустоимия си чар — да изоставя този живот.

„Ти заслужаваш това — казвах аз, без да се стремя да ме чуе; — ти заслужаваш това, скъпа моя; заслужаваш и уважение, и възхвала, и всичко. Любов! За да те имам, заслужаваш да ти дам всичко това.“

Като чу шепота ми, девойката се обърна.

„Ела да видиш — възкликна тя, сякаш и сега я чувам, — ела да видиш изгрева над Монте Соларо.“

Спомням си как скочих на крака и заставах до нея на верандата. Тя сложи бялата си ръка на рамото ми и посочи към огромните варовикови скали, които поруменяваха, като че оживяваха. Погледнах. Но най-напред забелязах как слънчевите лъчи обливаха лицето ѝ,

галеха очертанятията на бузите и шията ѝ. Как да ви опиша гледката, която се разкриваше пред нас? Ние бяхме на Капри...

— Бил съм там — рекох аз. — Качвал съм се на Монте Соларо и съм пил на върха <sup>[1]</sup> *Capri* — мътна течност, подобна на ябълково вино.

— Аха! — възкликна човекът с бледото лице. — Тогава ще можете да ми кажете... ще знаете дали е било действително Капри. Защото в този живот никога не съм бил там. Позволете ми да ви го опиша. Бяхме в малка стая, спадаща към огромно множество малки стаи, много прохладни и слънчеви, издълбани във варовика, в нещо като нос високо над морето. Целият остров, знаете, представлява един огромен хотел, неописуемо сложен, а от другата страна имаше безброй плаващи хотели и огромни плаващи платформи, към които се приближаваха летящите машини. Наричаха го Град на удоволствията. Разбира се, по ваше време е нямало нищо подобно... по-право сега няма нищо подобно. Разбира се. Да, сега!

И тъй, нашата стая беше на края на носа, тъй че оттам се виждаше и изток, и запад. На изток имаше огромна канара — може би хиляда фута висока, студено сива, само по ръба златиста, а зад нея — Островът на сирените и стръмен бряг, който чезнеше и се преливаше в яркия изгрев. А когато се обърнеш към запад, наблизко се виждаше ясно малко заливче, малък бряг, все още в сянка. А от тази сянка се възправяше Соларо, строен и висок, румен, с позлатено чело, като хубавица на трон, а бялата луна плаваше по небето зад него. А пред нас от изток към запад се простираше морето със своите безброй отсенки, цялото осеяно с малки платноходки.

На изток, разбира се, тези малки лодки бяха сиви, много дребни и неясни, ала на запад приличаха на лодчици от злато — блестящо злато, — почти на пламъчета. А точно под нас се намираше една скала, в която годините бяха издълбали арка. Синята морска вода около скалата стана зелена, разпени се и изпод арката се показва някаква ладия.

— Знам тая скала — казах аз. — Едва не се удавих там. Наричат я Фаральони.

— *Фаральони* ли? Да, така я нарече *тя* — отговори човекът с бледото лице. — Имаше някаква легенда... само че...

Той отново сложи длан на челото си.



— Не — каза, — забравил съм тази легенда.

— И тъй, първото нещо, което си спомням, първият сън, който имах, е тази сенчеста стаичка, приятният въздух, прекрасното небе и моята скъпа възлюблена с лъчезарните ръце и изящната одежда, и как седяхме и разговаряхме полушепнешком. Разговаряхме така не защото някой можеше да ни чуе, а понеже все още се чувствавахме непознати един на друг, тъй че, струва ми се, малко се страхувахме да изразим най-после мислите си с думи. Затова те потекоха тихо.

Скоро огладняхме и като излязохме от стаята си, поехме по някакъв странен коридор с движещ се под, докато стигнахме голямата столова с водоскок и музика. Приятно и весело място беше тя, със слънчевата светлина, пляска на струите и тихия звън на струни. А като седнахме и започнахме да се храним, ние се усмихвахме един на други аз не обръщах внимание на някакъв човек, който ме наблюдаваше от една съседна маса.

След това отидохме в танцувалната зала. Но не съм в състояние да опиша тази зала. Тя беше огромна, такава голяма постройка не сте виждали — а на едно място се намираше старата порта на Капри, вградена в стената на една галерия високо над главите ни. Леки греди, стволоче и златни нишки бликаха от колоните като фонтани, струяха като зора по покрива и се преплитаха като... като пръсти на фокусник. Целият огромен кръг за танцуващите беше украсен с красиви фигури, причудливи дракони, заплетени, великолепни гротески с лампи. Цялото помещение беше обляно от изкуствена светлина, която би затънила новородения ден. А когато тръгнахме през навалищата, хората се обръщаха да ни гледат, защото името и лицето ми бяха известни в цял свят и изведнъж се бях отказал от слава и борба, за да дойда на това място. Те гледаха и дамата до мен, макар че не знаеха дори половината от истината как най-после тя ме бе намерила, или пък тази истина бе стигнала до тях преиначена. И сигурен съм, че почти нямаше човек между присъстващите, който да не ме смяташе за щастливец въпреки позора и безчестието, стоварили се върху моето име.

Въздухът беше изпълнен с музика, с благовонни миризми, с ритъма на изящни движения. Хиляди красиви хора се рояха из залата, тълпяха се в коридорите, седяха в безброй ниши; те бяха облечени с ярко цветни одежди и накичени с цветя; хиляди танцуваха в големия

кръг под белите статуи на древни богове, бляскави шествия от младежи и девойки влизаха и излизаха непрекъснато. Ние двамата също танцувахме, но не скучните, еднообразни танци на вашето време — тоест, на сегашното време, — а танци красиви, опияняващи. И дори още виждам как дамата ми танцува... танцува... весело. Тя танцуваше, знаете ли, със сериозно лице; танцуваше със сериозно достойнство и все пак ми се усмихваше и ме галеше — усмихваше се и ме галеше с очите си.

Музиката беше някак особена — прошепна той. — Тя звучеше... не мога да ви я опиша, но беше неизмеримо по-богата и по-разнообразна от всяка друга музика, която съм слушал в будно състояние.

А после — това стана, когато свършихме танците, — се приближи някакъв човек и ми заговори. Той беше слаб, решителен човек, твърде скромно облечен за това място, и вече бях забелязал лицето му, докато ме следеше в столовата, а после, като минавахме по коридора, избягвах погледа му. Ала сега, когато седяхме в една малки ниша и се усмихвахме на развлечението на всички тия хора, сновящи по лъскавия под, той се приближи, докосна ме и ми заговори така, че бях принуден да го слушам. Попита може ли да ми поговори за малко насаме.

„Не — отвърнах. — Аз нямам тайни от тази дама. За какво искате да ми говорите?“

Каза, че било дребна работа или най-малкото скучна за дама.

„Може би и за мен“ — рекох.

Той я погледна почти умолително. После ме запита неочаквано чувал ли съм за някакво високопарно и злобно изказване на Грешъм. А преди Грешъм винаги беше най-близкостоящият до мен в ръководството на оная голяма партия на севера. Той бе суров, груб и нетактичен човек и единствен аз бях в състояние да го възпирам и обуздавам. Мисля, че по-скоро заради него, отколкото заради мен останалите се разтревожиха толкова от оттеглянето ми. Тъй че този въпрос — какво бил направил — събуди отново някогашния ми интерес към живота, който за момент бях забравил.

„От няколко дни не съм обръщал внимание на новините — казах аз. — Какво е говорил Грешъм?“

Тогава човекът започна да ми разправя с охота, и трябва да призная, че дори аз се изненадах от невъздържаните и заплашителни думи, с които си бе послужил този безразсъден глупак Грешъм. А пратеникът не само ми разказа за речта на Грешъм, но и размени мисли с мен и посочи в какво отношение съм им нужен. Докато той говореше, дамата ми седеше малко напред и наблюдаваше неговото лице, а също и моето.

Старите ми навици като организатор и творец на планове се пробудиха отново. Представях си дори внезапно си връщане на север и всички драматични последици от него. Всичко, което ми каза този човек, наистина свидетелствуваше за бъркотията в партията, но не и за нанесената ѝ вреда. Щях да се върна по-силен от преди. Но после помислих за любимата си. Нали разбирате... как да ви обясня? Имаше някои особености в отношенията ни — излишно е да ви казвам как стояха нещата, — поради които тя не биваше да идва с мен. Налагаше се да я напусна; всъщност трябваше да се откажа ясно и открито от нея, за да мога да свърша работата, която имах на север. И дори докато говореше на двама ни, човекът знаеше *това*, знаеше не по-зле от нея, че дългът ми налагаше... първо раздяла, а после изоставяне. При досега с тази мисъл мечтата ми за връщане рухна. Аз атакувах човека внезапно, точно когато той смяташе, че красноречието му ме завладява.

„Какво общо имам сега с тия работи? — рекох. — Аз им сложих точка. Мислите ли, че като съм дошъл тук, аз кокетирам с вашите хора?“

„Не — каза той, — само че...“

„Защо не ме оставите на мира? Аз сложих точка на тия работи. Престанах да бъда каквото и да било друго, освен частно лице.“

„Да — отвърна той. — Но замислихте ли се върху тези приказки за война, тези дръзки предизвикателства, тези яростни нападки...“

Изправих се.

„Не — извиках. — Не искам да ви слушам. Аз взех пред вид всички тези неща, прецених ги — и се магнах.“

Той изглежда се подвоуми дали да упорствува. Отмести погледа си от мен и го насочи към дамата, която седеше и ни наблюдаваше.

„Война“ — произнесе човекът, сякаш говореше на себе си, а после бавно ми обърна гръб и се отдалечи.

Аз стоях, въвлечен във вихрушката от мисли, предизвикана от призива му.

Чух гласа на дамата си.

„Но, мили — рече тя, — щом имат нужда от теб...“

Тя не довърши фразата, прекъсна я дотук. Аз се обърнах към нежното ѝ лице, смутен и разколебан.

„Искат от мен просто да направя нещо, което самите те не смеят да сторят — казах аз. — Щом нямат доверие на Грешъм, нека сами да се оправят с него.“

Тя ме погледна боязливо.

„Но войната...“ — рече тя.

Съзрях на лицето ѝ съмнение, което бях забелязвал и преди, съмнение в себе си и в мен, първата сянка на прозрението, което, погледнато строго и издълбоко, трябваше да ни раздели завинаги.

Само че аз бях по-опитен от нея и можех да променя мнението ѝ в една или друга насока.

„Скъпа моя — подхванах, — не бива да се тревожиш за тези неща. Няма да има война. Положително няма да има война. Минала е епохата на войните. Повярвай ми, аз знам на чия страна е правдата в случая. Те нямат никакво право над мен, мила, никой няма право над мен. Аз съм свободен да си избирам живота и избрах тоя.“

„Но войната...“ — повтори тя.

Седнах до нея. С една ръка я обгърнах през кръста, а с другата улових нейната. Помъчих се да прогоня това съмнение — да изпълня душата ѝ отново с приятни неща. Лъжех я и като лъжех нея, лъжех и себе си. А тя беше готова да ми повярва, готова да забрави.

Много скоро сянката пак изчезна и забързахме към Грота дел Бово Марино, където имахме навика да се къпем всеки ден. Плувахме и се плискахме един друг, и в тази кипяща вода като че станах нещо по-леко и по-силно от човек. Най-после излязохме мокри и весели и затичахме между скалите. После си облякох сух бански костюм и седнахме да се печем на слънце. Скоро взех да клюмам, сложих глава върху коляното ѝ, тя постави ръка на косата ми и я замилва нежно, а аз задряхмах. И изведнъж — сякаш се скъса струна на цигулка — аз се събудих и се видях на леглото си в Ливърпул, в днешния живот.

Ала за известно време не можех да повярвам, че всички тези живи мигове са били само част от сън.

Въпреки отрезвяващата реалност на нещата, които ме заобикаляха, наистина не можех да повярвам, че е било сън. Къпех се и се обличах като по навик, а докато се бръснях, се мъчех да проумея защо не някой друг, а именно аз трябваше да напусна жената, която обичах, за да се върна в своеобразния политически живот на суровия и напрегнат север. Дори и Грешъм да тласнеше света отново към война, какво ме засягаше това? Аз бях мъж, с мъжко сърце; защо да се чувствавам отговорен като божество за съдбините на света?

Разбирате ли, нямам такова отношение към работата, към действителната си работа. Аз съм адвокат, знаете, със свои убеждения.

Видението беше толкова реално, трябва да ви е ясно това, толкова различно от сън, че непрекъснато си спомнях дребни, незначителни подробности; дори орнаментът на корицата на една книга, поставена върху шевната машина на жена ми в столовата, ми напомняше с необикновена живост златната черта около седалката в нишата, където бях разговарял с пратеника на партията, напусната от мен. Чували ли сте за такъв сън?

— Какъв?

— Такъв, че след това да си спомняте малки подробности, които сте забравили.

Замислих се. Никога досега не бях забелязвал подобно нещо, но той имаше право.

— Никога — рекох. — Никога не става така със сънищата.

— Вярно — отвърна той. — Но именно това стана с мен.

Трябва да знаете, че аз съм адвокат в Ливърпул и не можех да не се интересувам какво ще си помислят клиентите и търговците, с които разговарях в кабинета си, ако им кажех изведнъж, че съм влюбен в девойка, която ще се роди след някакви си двеста години, и че ме безпокоят политическите възгледи на моите пра-пра-правнуци. Тоя ден бях зает главно с преговори за един деветдесет и девет годишен строителен договор. Ставаше дума за частен строител, който бързаше, та искахме да го обвържем всячески. Имах с него среща, на която той се държа безочливо, затова, когато си легнах, бях още ядосан. Нея нощ не сънувах нищо. Не сънувах и следващата нощ, поне такива неща, които да запомня.

Липсваше нещо от оная жива реалност на убеждението. Започнах да си мисля, че тя е била сън. И тогава тя пак дойде.

Когато сънят дойде пак, след близо четири дни, той беше съвсем друг. Убеден съм, че и в съня бяха изтекли четири дни. Много неща се бяха случили на север, и тяхната сянка пак беше помежду ни; и този път не се разпръсваше така лесно. Зная, че започнах с мрачни размишления. Защо, въпреки всичко, да се връщам обратно, да се връщам за целия си останал живот към усилията и напрежението, обидите и вечното недоволство само за да избавя стотици милиони обикновени хора, които не обичах, към които много често изпитвах само презрение, от тягостите и мъките на войната и вечното беззаконие? И на края можеше да не успея. Всички те се домогнаха към тесногърдите си цели, защо да не се домогвам и аз — защо и аз да не живея като човек? От тези мисли ме изтръгна нейният зовящ глас и аз вдигнах очи.

Видях, че съм буден и вървя. Бяхме излезли над Града на удоволствията, намирахме се близо до върха на Монте Соларо и гледахме към залива. Беше късно следобед и се виждаше много ясно. Далеч наляво Иския висеше в златиста омара между морето и небето. Неапол се белееше студено на фона на възвишенията, пред нас беше Везувий, опънал към юг висока, тънка струя, а наблизо блестяха развалините на Торе дел Анунциата и Кастеламаре.

Прекъснах го внезапно.

— Сигурно сте ходили на Капри?

— Само в този сън — отговори той, — само в този сън. Из целия залив чак до Соренто бяха закотвени плаващите дворци на Града на удоволствията. А на север се намираха широките плаващи платформи, на които кацаха самолетите. Всеки следобед от небето се спущаха самолети, които докарваха от най-далечните кътчета на земята до Капри и неговите прелести хиляди търсачи на удоволствия. Всички тези неща, повтарям, се намираха под нас.

Но ние ги забелязвахме само между другото поради една необикновена гледка, която ни разкриваше тази вечер. Пет военни самолета, които дълго бяха стояли в бездействие в далечните арсенали при устието на Рейн, маневрираха сега из небето на изток. Грешъм бе смаял света, като ги изработи заедно с други и ги пращаше да обикалят тук-там. Това беше конкретната заплаха, криеща се в голямата игра на блъфиране, която той водеше и която бе изненадала дори мен. Той беше от ония невероятно глупави, енергични хора, които небето,

изглежда, праща, за да причиняват бедствия. На пръв поглед енергичността му изглеждаше чудесно качество! Но му липсваше въображение, находчивост, притежаваше само глупава, огромна, неудържима сила на волята и сляпа вяра, че глупавият му, идиотски „късмет“ ще му помогне. Спомням си как стояхме на носа и гледахме кръжащата в далечината ескадрила, как се мъчех да вникна в истинския смисъл на тази гледка, виждайки ясно накъде вървят нещата. И дори тогава не беше още късно. Мисля, че можех да се върна и да спася света. Знаех, че северняците ще ме последват само ако зачитам нравствените им принципи поне в едно отношение. Изтокът и югът щяха да ми се доверят, както не биха се доверили на никой друг северняк. Знаех също, че беше достатъчно само да й кажа и тя щеше да ме пусне... И то не защото не ме обичаше!

Само че не исках да заминавам; желанието ми беше тъкмо обратното. Толкова отскоро се бях отърсил от бремето на отговорността. Все още бях толкова отскорошен отстъпник от дълга си, че ясното като бял ден съзнание какво трябва да правя беше безсилно да потисне желанието ми. А желанието ми беше да живея, да вкусвам от насладите и да направя любимата си щастлива. Но макар че това чувство за важни пренебрегнати задължения беше безсилно да ме привлече, то можеше да ме направи мълчалив и неспокоен, то отнемаше половината от лъчезарността на прекараните от мен дни и ме хвърляше в мрачни размишления сред нощната тишина. И докато аз стоях и гледах как самолетите на Грешъм сновяха насам-нататък — тези птици на безмерната зла прокоба, — тя стоеше до мен, наблюдаваше ме и действително прозираше бедата, но не я прозираше ясно — очите й изучаваха лицето ми, в изражението й имаше сянка на недоумение. Лицето й беше сиво, понеже лъчите на залеза гаснеха на небето. Не можех да я упрекна, че ме задържа. Тя ме бе помолила да я оставя, а през нощта със сълзи отново бе настояла да си отида.

Най-после усещането, че е до мен, ме накара да се опомня. Обърнах се внезапно към нея и й извиках да тича надолу по планинските склонове. „Не“ — каза тя, сякаш смущавах сериозността й, но аз бях решил да сложа край на тази сериозност и я принудих да бяга — задъхан човек не може да бъде толкова мрачен и тъжен, — а когато се препъваше, аз я прихващах тичешком под мишницата. Пребягахме край двама-трима души, които се обърнаха и ме изгледаха,

учудени от държането ми — сигурно ме познаха по лице. Ала на половин път по нанадолнището във въздуха се разнесе някакъв шум — бум-трак, бум-трак, — спряхме се и след малко над хребета се показаха една подир друга ония летящи военни машини.

Човекът като че ли се колебаеше по какъв начин да ги опише.

— Как изглеждаха? — запитах аз.

— Никога не бяха водили бой — каза той. — Те бяха просто като нашите днешни броненосци; никога не бяха водили бой. Никой не знаеше на какво са способни с тия екзалтирани хора в тях; малцина дори си правеха труда да гадаят. Те представляваха големи, бързи машини във формата на острие на копие без дръжка, с витло на мястото на дръжката.

— От стомана?

— Не стомана.

— Алуминий?

— Не, не, нещо от тоя род. Някаква много обикновена сплав — обикновена като пиринча например. Наричаха я... чакайте да помисля... — И притисна челото си с пръстите на едната ръка. — Забравям всичко — каза той.

— А имаха ли оръдия?

— Малки оръдия, които изстрелваха бризантни снаряди. Стреляха с оръдията назад, от основата на крилото, тъй да се каже, и удряха с носа си. Така беше на теория, разбирате ли, ала никога не бяха водили бой. Никой не можеше да каже точно какво ще стане. А междувременно, предполагам, беше много приятно да се реят из въздуха като ято млади лястовици, бързи и леки. Изглежда, че военачалниците не се замисляха много-много какво ще бъде в действителност. А тези летящи военни машини, разбирате ли, бяха само една разновидност на безбройните военни механизми, изнамерени и оставени в бездействие през продължителния мир. Много такива неща се изработваха и преправяха тогава; адски машини, глупави неща; неща, неизпробвани никога; големи машини, страшни експлозивни, огромни оръдия. Знаете колко глупави са изобретателите, които правят тия неща; майсторят ги, както бобрите си правят язовете — без да съзнават, че ще отклонят реки и ще наводнят земи!

Докато се спущахме по виещите се стъпала обратно към хотела си в здрача, аз предугаждах всичко: виждах колко очевидно и



неизбежно глупавият, брутален Грешъм ни тласкаше към война, предчувствах каква ще бъде войната при тези нови условия. И дори тогава, макар и да знаех, че едва ли ще ми се удаде друг случай, не намирах сили да се върна.

Той въздъхна.

— Това беше последната ми възможност.

Влязохме в града едва когато небето се осея със звезди, качихме се на високата тераса и докато се разхождахме назад-напред... тя ме посъветва да се върна.

„Скъпи мой — рече, като вдигна миловидното си лице към мен, — това значи Смърт. Животът, който водиш, е равнозначен на Смърт. Върни се при тях, върни се да изпълниш дълга си...“

Тя се разплака и като се вкопчи в ръката ми, мълвеше през ридания: „Върни се... върни се.“

После изведнъж занемя и когато се взрях в лицето ѝ, прочетох за миг какво си бе наумила да прави. Това беше един от ония мигове, когато човек прозира.

„Не!“ — извиках аз.

„Защо не?“ — запита тя учудено и като че ли малко уплашена какво ще чуе в отговор на хрумването си.

„Нищо — казах аз — не е в състояние да ме върне там. Нищо! Аз направих избора си. Избрах любовта, а светът да върви по дяволите. Каквото и да се случи, ще живея този живот — ще живея заради теб! Това... нищо не може да ме отклони; нищо, скъпа моя. Дори и да умреш... дори и да умреш...“ „Какво?“ — прошепна тя.

„Тогава... аз също ще умра.“

И преди тя да успее да продума отново, аз заговорих, говорех красноречиво — както умеех в оня живот, — говорех, за да възхваля любовта, да обрисувам живота ни като героичен и прекрасен, а това, което изоставях — като нещо тежко и крайно низко, което би било най-добре да отхвърлим. Напрягах целия си ум да придам на този живот обаяние, стремейки се да убедя не само нея, но и себе си. И докато разговаряхме, тя се притискаше в мен, също разкъсвана между това, което смяташе за благородно, и онова, чиято сладост познаваше. И най-после успях да я убедя, че е героично, да я убедя, че приближаващата световна катастрофа е само един вид великолепна рамка на нашата безпримерна любов, и на края ние двамата, клетки,

лекомислени души, обгърнати от тази бляскава илюзия, по-право упоени от тази прекрасна илюзия, закрачихме тържествено под немите звезди.

И така решителният момент мина.

Това беше последната ми възможност. Дори докато се разхождахме така назад-напред, водачите на юга и изтока набираха решителност и огненият ответ, който разобличи завинаги блъфа на Грешъм, се оформи и зачака. И над цяла Азия, океана и юга въздухът и жиците затрептяха от предупрежденията им да се приготвят — да се приготвят.

Нито един от живите не знаеше що е война, разбирате ли; никой не можеше да си представи какви ужаси ще донесе тя с всички тези нови изобретения. Предполагам, повечето хора все още вярваха, че тя ще бъде нещо с бляскави униформи, атаки с „ура“, победи, знамена и оркестри — и то във време, когато половин свят се снабдяваше с храни от области, отстоящи на десет хиляди мили разстояние...

Човекът с бледото лице се спря. Погледнах го; очите му бяха впити в пода на вагона. Някаква малка гара, върволица товарни вагони, блокпост и задната част на къщурка прелетяха край прозореца на вагона. Подминахме с трясък мост, по който отекна трополенето на влака.

— След това — каза той — често сънувах. В течение на три седмици нощем този сън беше моят живот. И най-лошото е, че имаше нощи, в които не можех да сънувам, когато лежах и се мятах в леглото в този проклет живот; а там — някъде далеч от мен — ставаха неща — съдбоносни, страшни неща... Аз живеях нощем — дните ми, дните, в които бях буден, този живот, който живея сега, се превърнаха в избледнял, далечен сън, скучна обстановка, корица на книга.

Човекът помисли.

— Бих могъл да ви разкажа всичко, да ви опиша и най-малките подробности на съня, но това, което правех денем — не. Не мога да го опиша — защото не си го спомням. Паметта ми... паметта ми се е загубила. Всекидневието ми се изплъзва...

Той се наведе напред и притисна очите си с длани. Дълго време не продума нищо.

— А после? — попитах аз.

— Войната избухна като ураган.

Човекът гледаше вторачено пред себе си неописуеми неща.

— А после? — настоявах аз.

— Ако имаше поне една-едничка отсенка на нереалност — произнесе той с тих глас, като че говореше на себе си, — щяха да бъдат кошмари. Но не бяха кошмари... не бяха кошмари. Не!

Той мълча толкова дълго, че се уплаших да не би да не чуя края на разказа му. Но после продължи със същия тон на саморазпит и самоанализ.

— Какво друго ни оставаше, освен да бягаме? Не бях предполагал, че войната ще засегне Капри — изглежда, смятах, че Капри ще остане извън всичко това, като противовес на всичко това; но на втората нощ навред се разнасяха възгласи и крясъци, почти всички жени и всеки втори мъж носеха значка — значката на Грешъм, — и не свиреше музика, а непрекъснато се повтаряше някаква проглушителна военна песен, и навсякъде мъжете се записваха във войската и се обучаваха в танцувалните зали. Целият остров гъмжеше от слухове; разправяха, че сраженията били започнали. Аз не бях очаквал такова нещо. Бях видял толкова малко от живота на удоволствията, че не бях взел пред вид тази агресивност на любителите. А колкото се отнася до мен, аз стоях извън всичко това. Бях като човек, който е можел да осуети подпалването на муниционен склад. Времето бе минало. Аз не бях никой; и най-суетният хлапак със значка беше по-важен от мен. Тълпата ни блъскаше и крещеше в ушите ни; тая проклета песен ни проглушаваше; една жена се развика на дамата ми защо нямала значка, и ние се прибрахме в убежището си ядосани и оскърбени: дамата ми — бледа и мълчалива, а аз — разтреперан от гняв. Толкова бях побеснял, че щях да ѝ се скарам, ако бях доловил и най-малката сянка на укор в нейните очи.

Цялото ми самочувствие бе изчезнало. Сновях назад-напред из нашата стаичка в скалата, а навън морето тъмнееше, само на юг блесна някаква светлина, угасна и пак се появи.

„Трябва да се махнем от това място — повтарях аз. — Изборът ми е вече направен, не искам да имам нищо общо с тая бъркотия. Не искам да имам нищо общо с тая война. Ние сме отделили живота си от всички тия неща. Тук не можем да намерим убежище. Да вървим.“

А на другия ден вече бягахме от войната, която заливаше света.

И всичко останало беше Бягство — всичко останало беше Бягство.

Той се замисли мрачно.

— Колко време трая то?

Той не отговори.

— Колко дни?

Лицето му беше бледо и измъчено, ръцете му — стиснати. Той не обърна внимание на любопитството ми.

Помъчих се да го накарам да продължи разказа си с въпроси.

— Къде отидохте? — запитах.

— Кога?

Когато напуснахте Капри.

— На югозапад — отговори той и ме погледна за секунда. — Заминахме с лодка.

— Аз пък мислех, че със самолет.

— Конфискуваха ги.

Не го разпитвах повече. След малко ми се стори, че започва отново. Заговори монотонно, сякаш се караше:

— Но защо е така? Ако наистина тази битка, това клане и напрежение е животът, защо жадуваме така за наслади и красота? Ако няма убежище, ако няма спокойно място и ако всички наши сънища за спокойни места са глупост и клонка, защо имаме такива сънища? Безспорно не някакви долни страсти, не някакви нечестни намерения ни бяха довели до това; любовта ни бе изолирала така. Любовта бе дошла у мен с нейните очи, облечена в нейната хубост, по-прекрасна от всичко друго в живота, с формата и цвета на самия живот, и ме зовеше. Аз бях заглушил всички гласове, бях отговорил на всички въпроси — бях дошъл при нея. И изведнъж — нищо друго освен Война и Смърт!

Хрумна ми нещо.

— В края на краищата — рекох — това може да е било само сън.

— Сън! — извика спътникът ми, гледайки ме с пламнали очи. — Сън... когато дори сега...

За пръв път той се оживи. Лека руменина пропълзя по бузите му. Вдигна разтворена длан, стисна я пак и я отпусна върху коляното си. Когато заговори отново, вече не вдигаше очи, а през цялото време избягваше да ме гледа.

— Ние сме само призраци — каза той — и призраци на призраци, желаня като облачни сенки и стремления като сламки, завъртени от вятъра; дните минават, навиците й обичаите ни носят, както влакът носи отражението на светлините си — нали така? Но едно нещо е реално и сигурно, едно нещо не е сън, а вечно и трайно. То е сърцевината на живота ми, а всички други неща около него са второстепенни или изобщо празни. Аз я обичах, тая жена на моя сън. И тя, и аз умряхме заедно!

Сън! Как може да бъде сън, когато напои един жив живот с неутешима скръб, когато прави всичко, за което живях и милеех, празно и безсмислено.

До момента, в който я убиха, мисля, че все още имахме възможност да се спасим — каза той. — Цяла нощ и цяла сутрин, докато се носехме по морето от Капри към Салерно, говорехме за избавление. Бяхме изпълнени с надежда и тя ни съпровождаше до края, надежда да живеем заедно, далеч от всичко това, далеч от битките и борбите, от дивите и празни страсти, от празните, деспотични „трябва“ и „не трябва“ на света. Бяхме въодушевени, сякаш стремежът ми беше нещо свято, сякаш взаимната ни любов беше някаква мисия...

Дори когато от лодката си виждахме прекрасното лице на тая огромна скала Капри — вече нарязана и насечена от оръдейните гнезда и скривалищата, които трябваше да я превърнат в крепост, — не подозирахме нищо за предстоящата касапница, макар че треската на приготовленията вече се долавяше в облаците прах и дим, надвиснали над сто места в здрача; но всъщност аз вече говорих за това. Там, знаете, беше скалата, все още красива въпреки всичките си белези, с безбройните си прозорци, сводове и улици, редица над редица до хиляда стъпки височина, огромна резба в сиво, прошарена тук-там от обвити в пълзящи растения тераси, и лимонови и портокалови градини, и гъстащи от столетници и кактуси, и бухнали от цвят бадеми. А изпод арката, построена над Пикола Марина, прииждаха други лодки; а когато заобиколихме носа и се показа брегът на континента, изскочи друга малка върволица лодки, тласкани от вятъра към югозапад. За кратко време се бе появило цяло множество; подалечните бяха само ултрамаринови петънца в сянката на източната скала.

— Това са любовта и разумът — казвах аз, — които бягат от цялата тая лудост на войната.

— И макар че след малко видяхме ескадрила самолети, които прекосяваха небето от юг, не им обърнахме внимание. Те бяха като линия от точки на небето, после дойдоха други, които нашариха хоризонта на югоизток, а след това — още, докато цялата тази част от небето се изпъстри със сини точки. Сега всички те представляваха тънки сини чертици, като ту един, ту няколко кривваха към слънцето и улавяйки лъчите му, се превръщаха в къси светлинни отблясъци. Като се вдигаха и спущаха и ставаха все по-големи, те идеха като огромно ято чайки, врани или тям подобни птици, движещи се с изумителна съгласуваност, и колкото повече се приближаваха, толкова по-широко се разпростираха на небето. Южното крило се разпери като стреловиден облак, който закри слънцето. А после изведнъж завиха на изток, устремиха се към изток, при което отново взеха да стават все по-малки и по-малки и все по-ясни и по-ясни, докато изчезнаха от небето. А след това забелязахме на север и много нависоко бойните машини на Грешъм, надвиснали над Неапол като рояк вечерни мушици.

Те като че ли нямаха нищо общо с нас, все едно че бяха ято птици.

Дори оръдейният грохот далеч на югоизток сякаш не означаваше нищо за нас...

Всеки ден, във всеки сън след това ние бяхме все тъй въодушевени, все така търсехме убежище, където да можем да живеем и да любим. Обзе ни умора, изпитвахме болки и много страдания. И макар че бяхме прашни и изцапани от изнурително вървене, и полугладни, и изпълнени с ужас от мъртъвците, които виждахме, и от бягството на селяните — защото много скоро вихърът на сраженията помете полуострова, — при все че всички тия неща ни преследваха душевно, в края на краищата те само засилваха решителността ни да избягаме. О, колко смела и търпелива беше тя! Тя, която никога не бе изпитвала несгоди и опасности, имаше смелост и за себе си, и за мен. Лутахме се насам-натам да търсим спасение в страна, цялата опустошена и разграбена от настъпващите военни пълчища. Вървахме винаги пеш. Отначало имаше и други бежанци, но ние не се смесвахме с тях. Някои бягаха на север, други бяха повлечени от потока селяни, течащ по главните пътища; мнозина се предаваха на войниците, които

ги пращаха на север. Мнозина от мъжете бяха взети насилствено в армията. Но ние стояхме настрана от тия неща; тъй като не бяхме взели пари да си пробием с подкупи път към север, аз се страхувах да не би тази войнишка сган да направи нещо на моята любима. Слязохме в Салерно, ала ни върнаха обратно в Кава, после се опитахме по един проход през планините Албурно да се доберем до Таранто, но липсата на храна ни подгони обратно и така стигнахме Пестумските блата, където се издигат самотно ония големи храмове. Предполагах, че при Пестум ще можем да намерим лодка или нещо друго и отново да поемем по море. И там именно сраженията ни настигнаха.

Обзе ме нещо като душевна слепота. Ясно виждах, че ни обграждат, че тая исполинска Война ни оплита в огромната си мрежа. Много пъти бяхме виждали новобранците, дошли от север, да сноват насам-натам и от разстояние следяхме как строят сред планините пътища за превозване на боеприпаси и подготвят настаняването на оръдията. Веднъж ни се стори, че стреляха по нас, мислейки ни за шпиони — във всеки случай над главите ни прогърмя изстрел. Няколко пъти се крехме из горите от кръжащите самолети.

Но всички тия неща, тия нощи на бягство и мъка сега нямат значение... Най-после стигнахме едно открито място близо до ония големи Пестумски храмове, голо каменисто място, осеяно с бодливи храсти, празно, пусто и толкова равно, че една евкалиптова горичка в далечината се показваше чак до подножието на дънерите. Колко живо виждам всичко това! Любимата ми седеше под един храст да си почине малко, защото беше много отпаднала и изморена, а аз стоях прав и се взирах, мъчейки се да определя на око разстоянието до мястото, отдето ту долиташе, ту заглъхваше стрелбата. Те, знаете, още се биеха далеч едни от други, с тия страшни нови оръжия, които никога досега не бяха използвани: оръдия, чиито снаряди стигаха далеч извън зрителното поле, и самолети, които можеха... Какво можеха да причинят те, никой не беше в състояние да предвиди.

Знаех, че се намираме между двете армии и че те се приближават една към друга. Знаех, че сме в опасност и че не биваше да спираме тук и да почиваме!

Макар че всички тия неща ми минаваха през ума, те оставаха някъде на заден план. Струваше ми се, че това са неща, които не ни засягат. Мислех главно за възлюблената си. Изпълваше ме болезнена

мъка. За пръв път тя се бе признала за победена и се бе разплакала. Чувах зад себе си нейните ридания, но не исках да се обръщам към нея, защото знаех, че имаше нужда да се наплаче и се бе сдържала толкова дълго досега само заради мен. Добре е, мислех си аз, да си поплаче и да си почине, а после ще продължим мъчителния си път, защото нямах никаква представа за това, което витаеше толкова наблизко. Дори и сега я виждам там, с разпусната на раменете прекрасна коса, различавам дълбоките хлътнатини на бузите ѝ.

„Ако се бяхме разделили — промълви тя, — ако те бях напуснала...“

„Не — казах аз. — Дори и сега не се разкайвам. Няма да се разкая; аз направих избора си и ще се държа докрай.“

И в тоя момент...

На небето над главите ни нещо блесна и избухна, и чух как куршумите тракат навред около нас като внезапно хвърлена шепа грахови зърна. Те цепеха камъните наоколо ни, отхвърляха парченца от тухлите и отминаваха...

Човекът сложи длан на устата си, а после намокри устни.

— Когато се светна, аз се обърнах...

Знаете... тя се изправи...

Изправи се, разбирате ли, и пристъпи няколко крачки към мен...

Сякаш искаше да ме стигне...

А бе простреляна в сърцето.

Той се спря и се вторачи в мен. Чувствувах онова глупаво безсилие, което англичанин изпитва в такива случаи. За миг срещнах очите му, а после се загледах през прозореца. Дълго мълчахме. Когато най-после го погледнах, той се бе свил отново в ъгълчето си със скръстени ръце и гризеше кокалчетата на пръстите си.

Изведнъж ухапа нокътя си и се вторачи в него.

— Понесох я — каза той — към храмовете, на ръце... като че имаше някакво значение. И аз не зная защо. Предполагам, че ми се струваха един вид като светилище, разбирате ли, понеже бяха издържали толкова дълго.

Тя трябва да е умряла почти моментално. Само че... аз ѝ говорех... из целия път.

Отново мълчание.



— Виждал съм тези храмове — казах аз внезапно. Той наистина бе съживил много ясно в паметта ми тези неподвижни, облени от слънцето аркади от ерозиран пясъчник.

— Бях в кафявия, големия кафяв храм. Седнах на една повалена колона, държейки я на ръце... Мълчалив, след като първоначалният брътвеж бе секнал. А след малко гущерите отново изскочиха и заприпкаха около мен, като че нищо особено не ставаше, като че нищо не се бе променило... Там беше страшно тихо, слънцето — високо, сенките — неподвижни; дори сенките на бурените върху антаблемана не помръдваха — въпреки тътена и грохота, които се носеха из цялото небе.

Доколкото си спомням, самолетите дойдоха от юг, а битката се водеше на запад. Един самолет бе улучен, преобърна се и падна. Помня това... макар че то ни най-малко не ме интересуваше. Като че нямаше значение. Самолетът беше като ранена чайка, разбирате ли — попърха известно време във водата. Виждах го от страничния кораб на храма — нещо черно в бляскавата синя вода.

Три-четири пъти около брега избухнаха снаряди, после и това спря. При всяка експлозия гущерите се разбягваха и изпокриваха за известно време. Това беше единствената причинена пакост, само веднъж един заблуден куршум перна близкия камък — просто олющи повърхността му на едно място и то лъсна като полирано.

Когато сенките се удължиха, неподвижността се засили още повече.

Интересното е — забеляза разказвачът, сякаш говореше за нещо съвсем банално, — че аз не *мислех* — нищо не мислех. Просто седях между камъните, държейки я на ръце... изпаднал в нещо като летаргия... застой.

И не си спомням кога се събудих. Не си спомням кога се облякох този ден. Помня само, че се намерих в кабинета си, цялата ми кореспонденция стоеше разпечатана пред мен и ми се стори странно, че съм там, като знаех, че в действителност седя зашеметен в оня Пестумски храм с мъртва жена на ръце. Четях писмата си машинално. Забравил съм дори за какво се отнасяха те.

Той се спря и настъпи продължително мълчание.

Изведнъж забелязах, че се движим по нанадолнището от Чок Фарм към Юстън. Порази ме това бързо минаване на времето. Обърнах

се към човека с рязък въпрос, произнесен с тон „сега или никога“.

— А сънувахте ли след това?

— Да.

Той като че правеше усилие да довърши. Гласът му беше много тих.

— Още веднъж, и то като че ли само за няколко мига. Сякаш изведнъж се пробудих от дълбоко безчувствие, изправих се в седнало положение, а трупът лежеше там, на камъните до мен. Изсъхнал труп. Не нейния, разбирате ли. Толкова скоро — а не беше тя...

Може да съм чул гласове. И аз не знам. Във всеки случай усещах ясно, че в туй уединено място нахълтват хора и че това е последното безчинство.

Изправих се, закрачих през храма и ето че насреща ми се открии... първо един човек с жълто лице, облечен с мръснобяла униформа, гарнирана със синьо, а после няколко, които се изкачиха по ръба на старата стена на изчезналия град и се притаиха там. Те бяха ярки фигурки, осветени от слънцето, спрели там с оръжие в ръка, виращи се предпазливо напред.

По-нататък видях други, а после, на друго място на стената — още. Това беше дълга, отпусната редица хора с развърнат строй.

След малко първият, когото забелязах, се изправи, изрева някаква команда, а хората му се запусаха от стената и през високите бурени закрачиха към храма. Той също скочи с тях и ги поведе. Вървеше към мен и като ме видя, се спря.

Отначало следях тези хора просто с любопитство, но когато разбрах, че искат да влязат в храма, реших да не допусна това. Извиках на офицера:

„Не бива да идвате тук; аз съм тук, аз съм с моята покойница.“

Той ме изгледа, а после на висок глас ме запита нещо на някакъв непознат език.

Повторих казаното вече.

Той пак извика, аз скръстих ръце и се заковах на място. След малко той поговори на хората си и пристъпи към мен. Държеше оголена сабя.

Дадох му знак да не се приближава, но той продължаваше да върви напред. Повторих съвсем спокойно и ясно:

„Не бива да идвате тук. Това са стари храмове, а аз съм тук с моята покойница.“

Скоро той се приближи толкова, че виждах ясно лицето му. То бе тясно лице, с мътни сиви очи и черни мустаци. На горната си устна имаше белег, беше мръсен и небръснат. Той продължаваше да ми вика нещо неразбрано, сигурно въпроси.

Сега вече зная, че се страхуваше от мен, но на времето не се сетих. Когато се опитах да му обясня, той ме прекъсна с властен тон, заповядвайки ми, предполагам, да се дръпна.

Понечи да ме отмине, но аз го улових.

Забелязах, че когато го хванах, изражението му се промени.

„Глупако — извиках аз. — Не разбираш ли? Тя е мъртва!“

Той се дръпна назад. Гледаше ме с жестоки очи. Видях как в тях блесна нещо като тържествуваща решителност... радост. После изведнъж, навъсен, замахна със сабята си — ей така — и мушна.

Разказвачът млъкна внезапно.

Усетих промяна в ритъма на влака. Спирачките запищяха, вагонът заскърца и се залюшка. Този сегашен свят настойчиво се самоизтъкваше, ставаше шумен. През запотения прозорец видях огромни електрически лампи, пронизващи мъглата от високите си мачти, видях върволици гарирани празни вагони, които минаваха края мен, а след тях профуча блокпост, вдигнал съзвездие си от зелено и червено в мрачния лондонски здрач. Погледнах отново измъченото лице на човека.

— Той прободете сърцето ми. С нещо като учудване — нито страх, нито паника, а просто изумление — усетих как ме прониза, как сабята се заби в тялото ми. Знаете ли, не ме болеше. Никак не ме болеше.

Жълтите светлини на перона навлязоха в зрителното ми поле, минавайки отначало бързо, после — бавно и на края спряха рязко. Навън сновяха неясни силуети на хора.

— Юстън! — извика нечий глас.

— Нима...

— Нямахше никаква болка. Изумление и после мрак погълнаха всичко. Възбуденото, зверско лице пред мен, лицето на човека, който ме бе убил, като че се отдалечаваше. То лека-полека изчезна...

— Юстън! — крещяха гласовете навън. — Юстън!

Вратата на вагона се отвори, пропускайки поток от шумове; пред нас стоеше носач и ни гледаше. До ушите ми достигаше трясък на врати, тропот на копита на впрегнати коне, а зад всички тия неща — монотонното далечно тракане на лондонския паваж. Цял низ запалени лампи озаряваха перона от единия до другия край.

— Мрак, порой от мрак, който се разтвори, разля се и потопа всичко.

— Имате ли багаж, сър? — каза носачът.

— И това ли беше краят? — запитах аз.

Човекът като че се поколеба. После, едва чуто, отговори:

— *Не.*

— Какво искате да кажете?

— Не можех да стигна до нея. Тя беше там, от другата страна на храма... А после...

— Какво? — настоявах аз. — Какво?

— Кошмари — извика той, — всъщност кошмари! Боже мой! Огромни птици, които се биеха и разкъсваха помежду си.

---

[0] *Армагедон* — място, където според библията ще се води последната голяма битка между доброто и злото преди деня на страшния съд; в преносен смисъл — голяма, последна или решителна война между народите. — Б.пр. ↑

[1] *Vero* (итал.) — истинско. — Б.р. ↑

# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.